

PREOT, SAVANT ȘI OM

Prof. IOAN LAȚIU
Școala Specială Blaj

BLAJUL – izvor de cultură națională, Mica Romă eminesciană a format și a dat țării mari personalități, cărturari, savanți. Printre aceștia se numără preotul profesor doctor Ștefan Manciulea, un savant erudit și un patriot nflăcărat.

După ce a absolvit studiile primare din satul natal Straja, dascălul și preotul îi îndeamna pe părinți să-l dea la învățătură la vestitele „școli” ale Blajului, unde a urmat gimnaziul și liceul.

Ștefan Manciulea urmează cursurile la Seminarul Teologic din Blaj, începând cu luna octombrie a anului 1913, Seminarul fiind instalat în vechea clădire a mănăstirii „Sfânta Treime”, școala de preoție deschisă de vladicul Petru Pavel Aron, în toamna anului 1754. În anul 1914, fiind student seminarist în anul II, a fost numit din partea „spiritualului” – „crâșnic” al capelei seminarului, ocupându-se de întreținerea obiectelor de cult din capelă și de împodobirea altarului cu diferite buchete de flori în funcție de anotimp. În plus, era solicitat de vicerector să-l ajute la îngrijirea și verificarea stupilor.

Mari necazuri, supărări și dureri au adus la foarte mulți clerici Primul Război Mondial care a izbucnit în toamna anului 1914, unde au fost încorporați părinți și frați.

După ce România a declarat război Austro-Ungariei, în vara anului 1916, autoritățile statului maghiar au luat măsuri severe pentru evacuarea Blajului de mitropoliți, sftnici, membrii corpului

didactic de la instituțiile de învățământ, precum și clericii seminariști. Aceștia au fost duși la Oradea Mare.

După terminarea războiului se întorc la Blaj, unde vor relua activitatea în școala de preoție. În octombrie 1916, clericii seminariști au fost duși spre Beiuș, îmbarcați într-un vagon de animale, atașați la un tren personal. Clericii blăjeni au întâmpinat aici multe și mari greutăți.

În martie 1917, conform altui ordin al guvernului maghiar, sunt nevoiți să părăsească Beiușul, fiind duși la Oradea până în toamna aceluiași an.

Seminaristul Ștefan Manciulea se întoarce acasă după patru ani petrecuți la Oradea și Beiuș, dar acasă a găsit doar pe bunica, mama și sora lui. Bunicul său a murit de cancer, iar tatăl a fost încorporat la un regiment rezervist și trimis pe frontul de luptă în Galița, pentru aprovizionarea armatei cu muniție și hrană.

Una din dispozițiile guvernului maghiar prevedea că: *absolvenții Seminarului Teologic aveau îngăduința ca în timp de trei ani să se căsătorească și hirotonească, trimiși fiind preoți în parohii*. Dar, în timpul războiului a fost modificată această prevedere și termenul a fost readus la un an.

Mitropolia Blajului, pentru a scuti clericii necăsătoriți și nehirotoniți de încorporare la regimente, au hotărât să-i întrebuințeze ca învățători suplinitori – docenți confesionali – în satele unde titularii erau pe frontul de luptă. Ștefan Manciulea a fost numit învățător în satul Hopârta din

septembrie 1917. El învinge încercările greutățile, mizeriile războiului și condițiile grele în care a trăit în această perioadă, salariul lui fiind diminuat la mai puțin de jumătate (200 de coroane).

În anul 1919 frecventează cursurile Facultății de Litere și Filozofie din București. Examenul de licență l-a susținut în vara anului 1921, având din Comisie profesori ca: Simion Mehedinți – geografic, Vasile Pârvan, Nicolae Iorga și D. Onciul – istoric; ambele discipline – istorie și geografie fiind fundamentale.

Este numit profesor suplinitor la Liceul Teoretic „Moise Nicoară” din Arad. În timpul liber a avut și alte activități la școala de Arte și Meserii, unde a obținut certificatul de mecanic pe locomotivă.

În fiecare vacanță de Crăciun și de Paște, preotul Ștefan Manciulea își vizita satul natal pentru a se întâlni cu prietenii, rudele apropiate și în special cu parinții.

După anul 1920, Parohia Straja nu a mai avut preot stabil. Consatenii și rudele l-au rugat să se întoarcă în satul natal ca preot, pentru a scoate starea mare de nemulțumiri: *„ne sălbăticim și ne înrăim chiar de tot”*.

Omul Ștefan Manciulea a avut din tinerețe chemarea pentru înalta misiune preoțească răspunzând chemării Mântuitorului *„veniți la Mine cei osteniți și împovărați și Eu vă voi odihni pe voi și pe cel care vine la Mine nu-l voi scoate afară”*.

Preotul – profesor Ștefan Manciulea părăsește catedra și se întoarce la Straja ca preot, dar nu renunță la redactarea tezei de doctorat și de a se prezenta la examene.

Nemulțumit de situația clădirii bisericii și a casei parohiale, preotul Manciulea cheamă un antreprenor de la Alba Iulia să alcătuiască un plan cu deviz de cheltuieli care urma să fie înaintat Consiliului din Blaj spre aprobare.

Fondurile fiind foarte mici îl determină pe preotul Ștefan Manciulea să renunțe la

întreg venitul lui pe care-l avea din eclezie, pentru crearea unui fond bănesc, mai renunță și la feldera de porumb, care fiecare familie, după un vechi obicei, le oferea preotului anual. El începe activitatea religioasă, spirituală și morală în mijlocul credincioșilor. Pentru bărbați a reînviat vechiul cerc cultural al Astei, întemeind o bibliotecă cu 100 de volume, iar pentru femei a înființat „Reuniunea Mariana”, cu activitatea prevăzută de statutele ei. În fiecare săptămână ținea ore de religie cu copiii claselor școlii primare.

În vara anului 1929, este audiat de Mitropolitul Vasile Suci care-i spune ce obligat și îndatoriri are față de Blaj și față de instituțiile școlare unde a învățat și a crescut. Datorită acestei dispoziții a înaltului ierarh, Consistorul mitropolitan, cu Ordinul 506 din 1929, l-a numit profesor de geografie la Liceul Teoretic „Sfântul Vasile” din Blaj. Până în anul 1932, face naveta de la Blaj la Straja pentru a-și putea îndeplini chemarea de preot.

În vara anului 1931 s-a stabilit împreună cu familia la Blaj. Din anul 1921 până în 1936 lucrează la teza pentru doctorat „Granița de Vest”, prezentând-o Facultății de Litere și Filozofie a Universității din București, avându-i în comisie pe profesorii: I. Radulescu Motru, S. Mehedinți, C. I. Giurăscu și I. Cancel (statistică). Aceștia au apreciat lucrarea cu „summa cum laude”.

Pentru profesorul Ștefan Manciulea, perioada interbelică a fost cea mai rodnică pentru cariera sa didactică și științifică. Geograful și istoricul Ștefan Manciulea a lăsat în urma lui o lucrare la care a muncit 15 ani „Granița de Vest” (1936) și o serie de studii publicate.

Anii de preoție și de dascăl, studenția la Bucuști aduc mărturie despre munca cinstită de om la catedră și de un exemplar slujitor al altarului. În cercetarea științifică, cunoștințele vaste și profunde, îl poziționează pe preotul profesor Ștefan

Manciulea ca un preot minunat, eminent savant, dascăl exemplar, cu alte cuvinte o personalitate de netăgăduit în istoria Blajului, a Transilvaniei și a întregii României.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

1. Angela Groza, Elena Ionescu, Rozalia Gulea – „școlile Blajului izvor de haruri”, Editura Buna Vestire, Blaj, 2004
2. Ion Ardeleanu – “*IN MEMORIAM*” profesor martir Ștefan Manciulea Revista Pangeea – 1 Decembrie, Alba Iulia

3. Ștefan Manciulea – “*Aici e pământul Sfânt al Blajului*”, Editura Buna Vestire, 2003

4. Ștefan Manciulea – “*Povestea unei vieți*”, Cluj, 1995

5. Ștefan Manciulea – “*Istoria Blajului*” – Monografie istorică și culturală; Ediție îngrijită și prefațată de Mircea Pascu; Editura Astra – Despărțământul “Timotei Cipariu”, Blaj, 2001

6. Nicolae Comșa, Teodor Seicean – “*Dascălii Blajului*”, București, 1994